

Talouspolitiikan tulonjakovaikutusten arviointi

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €

Aikajänne: 1/2018–9/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Mitkä ovat politiikkatoimien, erityisesti työllisyyspolitiikan, vaikutukset tulonjakoon ja eriarvoisuuteen? Kysymys on taloustieteellisesti haastava, koska monet työllistymisen kannustimia parantavat toimenpiteet vaikuttavat lyhyellä aikavälillä tuloeroja lisäävästi. Pidemmällä aikavälillä, työllisyyden kasvaessa, vaikutus saattaa kuitenkin olla päinvastainen tai ainakin huomattavasti pienempi.

Talousarvioesityksen tai vaalikauden tulonjako- ja kannustinvaikutusten seuraamiseen ei Suomessa ole vakiintunutta, määrämuotoista käytäntöä. Tulonjaon ja eriarvoisuuden kehitystä seurataan säännöllisesti mm. THL:n toimesta, mutta tässä seurannassa ei eritellä sitä, mikä on tapahtunut päätösperäisesti ja mikä tapahtuu suhdanne- tai hallituksen toimista riippumattomien rakenteellisten muutosten seurauksena. Kannustimien kehitystä ei seurata säännöllisesti.

Politiikkatoimien tulonjakovaikutuksia on perinteisesti arvioitu mikrosimulointimalleilla, joissa uuden politiikan mukaisia parametrejä sovelletaan kotitalouksien tuloja ja työmarkkina-asemaa kuvaavaan laajaan aineistoon. Tuloksena saadaan arvio, joka kuvaa harjoitetun politiikan vaikutusta tulonjakoon olettaen, ettei kotitalouksien käyttäytymisessä kuten esimerkiksi työllistymisessä tapahdu muutoksia. Tämän tyyppinen tarkastelu on erityisen ongelmallinen tapauksissa, jossa vaikuttaminen esimerkiksi työllistymiseen on politiikan keskeinen tavoite. Tämä on tilanne myös kuluvan hallituskauden osalta, jossa hallitus linjannut tavoittelevansa työllisyyden nostoa lisäämällä työnteon kannustavuutta mm. työttömyysturvan ehtoja tiukentamalla. Lisäksi hallitus on lähinnä säästösysteemistä tehnyt leikkauksia mm. Kelan maksamiin etuuksiin, joista osa liittyy työn teon kannattavuuteen.

Tällä haulla haetaan tutkimusryhmää, -laitosta tai tutkimuskonsortiota, joka kykenee arvioimaan hallituskauden politiikkatoimien tulonjakovaikutuksia vuoden 2018 alkupuoliskolla ottaen huomioon vaikutukset työnteon kannustimiin ja työllistymiseen sekä kehittämään toteuttamiskelpoisen tarkastelukehikon, jolla politiikkatoimien dynaamisia tulonjakovaikutuksia voidaan arvioida jatkossa säännöllisesti. Tutkimushankkeelle asetetaan kaksi em. problematiikkaan liittyvää erillistä, mutta toisiaan tukevaa tavoitetta:

Hankkeen ensimmäisen vaiheen tavoitteena on tuottaa kevään 2018 kehysriiheen mennessä (käytännössä maaliskuun loppuun 2018 mennessä) arvio hallituksen toimien tulonjakovaikutuksista ottaen huomioon työllistymiseen liittyvät ns. dynaamiset vaikutukset. Tältä osin hankkeessa voidaan tukeutua aiemmin käytettyihin ja suhteellisen nopeasti sovellettavissa oleviin menetelmiin kuten ns. työllistymisveroasteiden ja työn tarjontajousten yhdistämiseen staattisen mikrosimulointimallin tuloksiin.

Tutkimushankkeen toisena tavoitteena on kehittää edelleen politiikan tulonjakovaikutusten

arviointiin soveltuvaa systemaattista, kannustin- ja työllisyysvaikutukset sisältävää analyysikehikkoa ottaen huomioon mm. ensimmäisen vaiheen työssä havaitut puutteet ja ongelmakohtat. Tältä osin tavoitteena on kehittää ja päivittää arvioinnissa käytettäviä menetelmiä sekä tehdä ehdotuksia siitä, miten vastaava analyysikehikkoa voitaisiin jatkossa soveltaa säännöllisesti vaalikauden politiikkatoimien tulonjakovaikutusten arviointiin.

Tutkimustarjouksessa tulee olla kuvaus siitä, millaisia arviointimenetelmiä, aineistoja ja tulonjaon indikaattoreita hankkeessa aiotaan käyttää sekä mitä politiikkatoimia menetelmillä voidaan arvioida.

Tutkimuskysymyksiä:

- Mitkä toimenpiteet tulee ja on mahdollista ottaa huomioon arvioitaessa politiikan vaikutuksia tulonjakoon vaalikaudella ja mitä periaatteellisia ongelmia niiden huomioimiseen mahdollisesti liittyy?
- Mitkä ovat olleet hallituksen keskeisten politiikkatoimien tulonjakovaikutukset (eri indikaattoreilla), kun arviossa otetaan huomioon ns. käyttäytymisvaikutukset eli mm. työllistymisen kautta syntyneet muutokset tuloissa?
- Mitkä ovat em. kohdan arviointiin liittyvät keskeiset ongelmakohtat ja epävarmuustekijät?
- Mitä voidaan sanoa politiikasta riippumattomien rakenteellisten tekijöiden (ml. demografiset muutokset) vaikutuksesta tulonjakoon kuluva vaalikauden aikana?
- Miten nykyisin käytössä olevia menetelmiä tulonjakovaikutuksien arvioinnissa voitaisiin kehittää, jotta politiikkatoimien kokonaisvaikutuksesta saataisiin entistä luotettavampi arvio?
- Miten ja millaisin resurssein edellisessä kysymyksessä tarkoitettua analyysikehikkoa voitaisiin jatkossa soveltaa säännöllisesti vaalikauden politiikkatoimien (ml. talousarvioesityksen, hallitusohjelma) tulonjakovaikutusten arviointiin?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Hanke palvelee talousneuvoston vuoden 2018 ohjelman valmistelua ja tuottaa tietopohjaa hallituksen kehysriiheen keväällä 2018 sekä kehittää menetelmiä ja valmiuksia vastaavien arvioiden tekemiseen myös tulevilla hallituskausilla.

Tietotuotannon pääasialliset muodot:

Strategian toimeenpanoa tukevaa tietoa, politiikkatoimien arviointia.